

**ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА**

ПРАВО ГРОМАДСЬКОСТІ НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ПРИРОДООХОРОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Єлизавета Алексєєва
керівник інформаційно-аналітичного відділу МБО «Екологія-Право-Людина»

The diagram is shaped like a house. The roof is a blue triangle containing the text 'ПРАВО НА БЕЗПЕЧНЕ ДОВКІЛЛЯ'. Three blue rounded rectangular pillars support the roof, containing the text 'ІНФОРМАЦІЯ', 'УЧАСТЬ', and 'ПРАВОСУДДЯ' respectively. A blue horizontal bar at the base contains the text 'ДЕМОКРАТІЯ / ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА'. The background features stylized green hills and blue wavy lines representing water.

ПРАВО НА БЕЗПЕЧНЕ ДОВКІЛЛЯ

ІНФОРМАЦІЯ

УЧАСТЬ

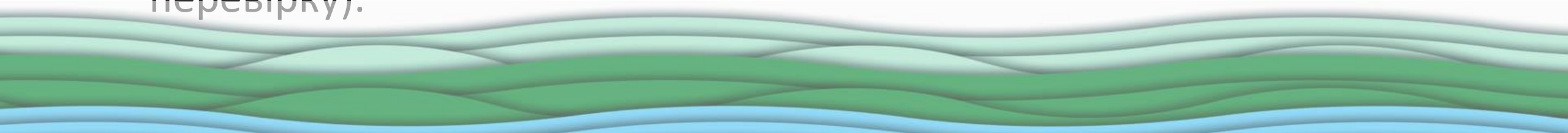
ПРАВОСУДДЯ

ДЕМОКРАТІЯ / ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА

Доступ до правосуддя за ст. 9.3

Мета - примусове застосування екологічного законодавства

Класичні приклади:

- звернення до суду екоНУО з вимогою до приватного суб'єкта про припинення діяльності, яка здійснюється із порушенням природоохоронних норм (господарська діяльність в межах заповідника, без дозволу, з порушенням умов дозволу);
 - звернення з вимогою до публічного органу про скасування рішення чи визнання незаконною дії чи бездіяльності в контексті невиконання природоохоронних повноважень (скасувати дозвіл, розробити місцевий план поводження із відходами, провести перевірку).
-

Мінімальний стандарт за ст. 9.3

кожна Сторона забезпечує представникам громадськості, які відповідають передбаченим національним законодавством критеріям, якщо такі встановлені, доступ до судових процедур оскарження дій або бездіяльності приватних осіб і державних органів, які порушують положення національного законодавства, що стосується довкілля.

Критерії, передбачені національним законодавством (1)

- відповідність цілям Конвенції щодо забезпечення широкого доступу до правосуддя - практика Комітет із дотримання Орхуської конвенції
- Сторони не можуть використовувати фразу про критерії як виправдання введення або збереження таких суворих критеріїв, які фактично перешкоджають всім або майже всім екологічним організаціям в оскарженні дій чи бездіяльності, які порушують національне законодавство з питань, що стосується довкілля. Доступ до процедур оскарження повинен бути правилом, а не винятком (справа проти Бельгії)
- такими, що не відповідають Конвенції, зокрема, були визнані вимоги до екоНУО мати понад 1 тис. членів та бути зареєстрованими щонайменше 2 роки до подання позову (Швеція)

Критерії, передбачені національним законодавством (2)

- У ст. 9.3 не проводиться розмежування між громадськими та особистими інтересами або між об'єктивними і суб'єктивними правами, і дія цієї частини не обмежується жодною зі згаданих категорій інтересів чи прав.
- Суворе застосування доктрини «порушення прав» («*Schutznormtheorie*») призвело б до недотримання вимог ст. 9.3, оскільки багато порушень з боку державних органів і приватних осіб було б неможливо оскаржити, не довівши, що оскаржувані дії чи бездіяльність порушують якесь суб'єктивне право. У багатьох ситуаціях застосування вимоги про наявність порушення суб'єктивних прав, повністю позбавило б екоНУО можливості отримати доступ до процедур оскарження, оскільки вони беруть участь в процедурах оскарження на захист громадських інтересів (справа проти Німеччини)

Доступ до правосуддя за ст. 9.3 в Україні

- Законодавство не передбачає спеціальних критеріїв
- Відтак в справах про порушення вимог природоохоронного законодавства в Україні має діяти правило *action popularis*
- Належно зареєстровані згідно національного законодавства неурядові організації (громадські, благодійні, інші), статутною метою яких є захист довкілля, мають право позиватися в громадських інтересах у справах про порушення законодавства з питань довкілля

**ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА**

ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИМИ СУДАМИ ПОЛОЖЕНЬ ОРХУСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ У СПРАВАХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРОЦЕДУРИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Єлизавета Алексєєва
керівник інформаційно-аналітичного відділу МБО «Екологія-Право-Людина»

Оцінка впливу на довкілля (ОВД) - це

- процедура в ході якої компетентний природоохоронний орган вирішує питання про допустимість (чи недопустимість) провадження планованої діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, а також встановлює обов'язкові екологічні умови провадження такої діяльності
- Обов'язковим елементом є участь громадськості
- Специфічною рисою - спеціально обумовлена у законі можливість будь-якої фізичної чи юридичної особи оскаржити в судовому порядку висновок з ОВД, (а також будь-які інші рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади у процесі її здійснення)

Практика оскарження висновків з ОВД представниками громадськості

	Номер справи	Суд	Зміст рішення
1	640/21828/18	ОАСК	право позивачів не порушено в розумінні КАС України
		6-й ААС	погодився
2	280/528/19	Запорізький ОАС	Оскаржуваний висновок відповідача, не спричиняє порушень індивідуально виражених прав або свобод позивача.
		3-й ААС	погодився
3	808/2368/18	Запорізький ОАС	Рішення по суті (не оскаржувалося)
4	260/771/19	Закарпатський ОАС	Розгляд триває
5	640/17586/19	ОАСК	Розгляд триває
6	640/11800/19	ОАСК	Розгляд триває

Стандарт доступу до правосуддя за ст. 9.2

Сторона забезпечує, щоб

представники зацікавленої громадськості,

- a) які проявляють достатню зацікавленість, або як альтернатива,
- b) які вважають, що мало місце порушення того чи іншого права, коли це обумовлено адміністративно-процесуальними нормами відповідної Сторони,

мали доступ до процедури перегляду прийнятих рішень у суді з метою оскарження правової та процесуальної законності будь-якого рішення, дії або бездіяльності, прийнятого згідно з положенням статті 6

Зацікавлена громадськість

- громадськість, на яку справляє або може справити вплив прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля, або яка має зацікавленість у цьому процесі (включаючи природоохоронні неурядові організації) – стаття 2
- будь-які належно зареєстровані згідно національного законодавства екоНУО, апріорі вважаються такими, що володіють достатньою зацікавленістю в розумінні підпункту а) ст. 9.2, а також такою, що може заявляти про порушення прав у розумінні підпункту б) ст. 9.2 – абзац 2 ст. 9.2

Ситуація в Україні

Закон України «Про ОВД» зрівняв для потреб процедури ОВД у правах “громадськість” та “зацікавлену громадськість”

- будь-яка “одна чи більше фізична або юридична особа, їх об’єднання, організації або групи” (визначення “громадськості” згідно з законом про ОВД та конвенцією) має право брати участь у громадському обговоренні в процесі ОВД
- висновок з ОВД, інші рішення, дії чи бездіяльність органів влади у процесі здійснення ОВД можуть бути оскаржені будь-якою фізичною чи юридичною особою в судовому порядку
- зак-во не встановлює спеціальних критеріїв в контексті 9.3, а ВС визнає обов'язок держави забезпечити громадськості доступ до правосуддя у справах про порушення екологічного зак-ва в громадських інтересах

